

Klein József (1896-1945)*Idilli jelenet hölgyekkel,*
1918-1919.Olaj, vászon, 110x140 cm
Jelezve jobbra lent:
Klein J. NB. 1918-19

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

Klein József a budapesti Képzőművészeti Főiskolán

Murádin Jenő tollából remek monográfia jelent meg Klein Józsefről 1977-ben, de néhány lényeges adat mégis korrekcióra szorul a művész pályakezdésével kapcsolatosan. Az erdélyi magyar művészet megismertetésében elvülhetetlen érdemeket szerző Murádin szerint Klein az Aradon eltöltött gimnáziumi évek után a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly és Réti István tanítványa volt, majd 1920-ban érkezett Nagybányára, ahol életművének javát megalkotta.

Klein József az 1916/17-es tanév második, nyári félévében iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára, ahol nem a Rajztanárképző főiskolai növendékek között, hanem az úgynevezett Szépművészeti Akadémia rendkívüli művésznövendékeinek sorába nyert felvételt. Rendkívüli hallgatónak azokat a fiatalokat vették fel ekkor, akik a gimnázium négy osztályát ugyan kijárták, de érettségivel nem rendelkeztek. Klein rendkívüli tehetséget kellett, hogy mutasson a felvételin, mivel a Szépművészeti Akadémiára csak a legtöbbet ígérő talentumokat irányították. Klein itt szabadon választhatott magának irányító tanárt, de sem Ferenczy, sem pedig Réti nem lehettek ezek között, mivel Ferenczy Károly már az 1916/17-es tanév elején súlyosan megbetegedett, majd 1917 márciusában elhunyt, Réti István pedig csak a rajztanárképzőket oktatta, az akadémiai növendékeket nem. Klein ekkor Balló Ede, Olgyai Viktor és Zemplényi Tivadar ún. rendes tanárok közül választhatott magának mestert, de Zemplényit szintén kizárhatjuk ezek közül, mivel ő 1917 augusztusában szintén elhunyt. Az itt bemutatott és 1919-re datált olajfestményének stílusa alapján igen valószínű, hogy Klein a rendkívüli pedagógiai képességekkel rendelkező, külföldi múzeumok remekműveinek tökéletes másolataival magának hírnevet szerző Balló Edét választotta ekkor mesterül. A Szépművészeti Akadémián Klein évfolyamtársa volt Paizs Goebel Jenő és itt tanult az ekkor már másodéves Szőnyi István is. Klein 1917 januárjától 1919 májusáig járt a Képzőművészeti Főiskolára. Ezen idő alatt – ez a későbbiekben nyeri el jelentőségét – itt tanultak még a később Szőnyi István köreként is ismertté vált, neoklasszicista irányultságú művészek közül: Patkó Károly, Aba-Novák Vilmos, Jeges Ernő, Korb Erzsébet, Korda Vince és a már említett Paizs Goebel Jenő. E száraznak tűnő adatok felsorolására azért volt szükség, mivel a párdarab nélkül álló, tárgyalt festményünk csupán ezek tisztázásával vált beilleszthetővé Klein kevésbé ismert korai műveinek sorába.

Klein József Kecskeméten és Nagybányán

Klein 1919 nyarán, főiskolai tanulmányainak öt elvégzett félév utáni megszakítását követően, valószínűleg Iványi Grünwald hívására a kecskeméti művésztelepre utazott, ahol együtt dolgozott Perlrott-Csaba Vilmostal és Korda Vincével. A Tanácsköztársaság által köztulajdonba vett művésztelep 1919 őszén még megrendezte nagyszabású kiállítását, de ezután a román csapatok előrenyomulása következtében a művészek pánikszerűen hagyták el Kecskemétet. Perlrott az előző évben Nagybányán volt, így valószínűleg tájékoztatta Kleint az ottani viszonyokról és lehetőségekről. Az itt bemutatott *Aktok* című festményen Klein szignatúráján kívül szerepel az 1919-es dátum és a nagybányai eredetet igazoló NB jelzet. Bár Réti István jegyzékei szerint Klein csak 1920-ban iratkozott be a nagybányai szabadiskolába, e festmény bizonyítja, hogy a fiatal művész már 1919 végén már odautazott és azonnal dolgozni is kezdett. A talán már Kecskeméten elkezdett, de bizonyosan Nagybányán befejezett *Aktok* Kleint magas fokú rajzi tudással rendelkező és az olajfestésben tökéletes technikai képzettséget szerzett művésznek mutatja. A sötét drapéria előtt fekvő, felemelt karú nőalakhoz, egyértelműen Ferenczy egyik legkésőbbi s egyben leggyönyörűbb aktja (*Cigánylány*, 1916., Kiscelli Múzeum) szolgált előképpül számára, de a másik, ülő aktnak a forrását is Ferenczynél találjuk meg (*Női akt korallal*, 1915., magántulajdon). A kép festésmódja és hangulata azonban már a Szőnyi István körül csoportosult művészek neoklasszicista irányát mutatja. Az Arkádia-kerettemába tökéletesen illeszkedő festmény klasszikus oszlopokkal keretelt háttérben jellegzetes nagybányai tájrészlet bontakozik ki. Az életműben kuriózumnak számító képével Klein szorosan kapcsolódik az első világháborút követően Magyarországon kifejlődő neoklasszicista festészeti irányhoz.

Ferenczy Károly: *Cigánylány*, 1916.

Rum Attila

